

Лекція № 2

Тема 1: Авторське право інтелектуальної власності.

Загальна характеристика об'єктів промислової власності

Навчальні питання

1. Характеристика об'єктів промислової власності
2. Правова охорона винаходів та корисних моделей

Література.

1. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня. 1993 р.
2. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 р .
3. Указ Президента України «Про тимчасову правову охорону об'єктів промислової власності і раціоналізаторських пропозицій» від 18 вересня 1992 р. № 479/92.
4. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».
5. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки».

6. Закон України «Про охорону прав назнаки для товарів і послуг».
7. Закон України «Про авторське право і суміжні права».
8. ДСТУ 3574-97. Патентный формуляр.
9. ДСТУ 3575-97. Патентні дослідження.
10. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с.
11. Право інтелектуальної власності: Підручник. — Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. — К.: НУБіП України, 2016. — 355 с.
12. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / [Р. Ю. Кожушко, М. В. Колосніченко, І. П. Остапчук, М. С. Винничук]. — К. : КНУТД, 2014. — 108 с.

Характеристика об'єктів промислової власності

В кожній країні об'єкти промислової власності (далі – ОПВ) відіграють все більш важливе значення у створенні національних багатств. За останні 100 років технологічне лідерство стало визначальним фактором у створенні національних багатств і забезпечило зростання більшості держав. Звісно, що ці країни не будували свій економічний розвиток виключно на результатах інтелектуальної творчої діяльності, хоча ОПВ завжди відігравали важливу роль у досягненні економічних успіхів.

Формування промислової власності (далі – ПВ) як галузі інтелектуальної власності (далі – ІВ) почалося з XII століття, практично одночасно з розвитком промисловості, науки мистецтва. Становлення ОПВ припадає на XIV століття, коли в Венеціанському законі від 1474 р. вперше міститься згадування системного підходу щодо охорони винаходів у формі патенту. З Венеції патентування поширилося на інші країни Європи, а пізніше – й на інші країни світу.

Перший патентний закон «Статут про монополії» був прийнятий у Англії в 1628 р., яким установлювалося виключне право кожного, хто створить і застосує технічне нововведення, користуватися його вигодами і перевагами протягом **14 років**.

З удосконаленням і створенням технічних нововведень удосконалювалася система патентного права. Патенти, як охоронні документи на ОПВ почали видаватися Патентними відомствами і видаються ними й нині. Зокрема, після Французької революції в 1791 р. у Франції був прийнятий перший закон, який взяв під охорону права винахідників.

Перший нормативний акт про привілеї Росії був прийнятий в 1723 р. *«Правила видачі привілеїв для закладів фабрик»*, яким було упорядкована видача патентів. У 1801 р. було видано царський указ про заохочення тих, то здійснив відкриття

або винахід у сфері землеробства, торгівлі або промисловості. Зазначеним указом передбачався особливий статус винахідників та встановлювалося їх грошове заохочення за здійснений винахід. Патентна система промислової власності в усьому світі постійно удосконалювалася. В Росії, в **1812** р. був прийнятий **закон «Про привілеї на різні винаходи і відкриття в художніх ремеслах»**, яким встановлювалося видача привілеїв на власні винаходи, а також на ті, котрі ввозилися із-за кордону, терміном на три, п'ять і десять років. З розвитком міжнародної торгівлі постало питання щодо міжнародної охорони власників патентів. Така ідея була реалізована тільки на Паризьській конвенції з промислової власності **1883** р., принципові положення якої закладені в національні законодавства.

Такими зокрема є національний режим, право пріоритету і загальний режим.

Національний режим передбачає, що кожна держава – учасниця Союзу, зобов'язана надавати громадянам інших держав, таку ж правову охорону, як і власним громадянам.

Право пріоритету зводиться до того, що заявка на одержання охоронного документа, подана в одній з держав – членів Союзу, надає право заявнику подати

таку ж заявку на той же винахід у будь-яку державу – учасниця Союзу протягом визначеного часу від дати подання першої заявки.

Загальні правила діють щодо патентів, згідно з яким патент, виданий в одній з держав – учасниць Союзу, діє тільки на території цієї держави. Патенти, видані в різних державах Союзу на той же самий винахід, незалежні один від одного.

Паризька конвенція про охорону промислової власності є першим міжнародноправовим документом у сфері ІВ. І на сьогодні Паризька конвенція 1883 р. є основним міжнародно-правовим документом, який визначає засади всіх інших міжнародно-правових документів, що стосуються охорони ПВ. В основі Паризької конвенції лежать такі **принципи**:

- 1) **принцип національного режиму;**
- 2) **принцип незалежності патентів.**

Спеціальне регулювання відносин у сфері ПВ в Україні започатковане **Указом ПУ «Про тимчасову правову охорону об'єктів промислової власності і раціоналізаторських пропозицій»** від 18 вересня 1992 р. № 479/92. Ним передбачено забезпечення правової охорони ОПВ, а також раціоналізаторських пропозицій і ефективного функціонування єдиної патентної системи в Україні. У серпні 1992 р. Україна заявила про продовження дії на своїй території **Паризької**

конвенції про охорону промислової власності, Договору про патентну кооперацію та Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків. У квітні 1993 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про охорону прав на сорти рослин», а у грудні того самого року – низку законів у пакеті: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про авторське право і суміжні права». Із прийняттям Україною цих законів та інших законодавчих актів було створено правове поле, яке в цілому відповідало міжнародним нормам.

Головним підприємством, що здійснює експертизу заявок на ОПВ, забезпечення їх правової охорони, видача патентів та інших охоронних документів є *Державне підприємство «Український інститут промислової власності» (Укрпатент)*. Укрпатент має філію, що надає патентно–інформаційні послуги з питань набуття та реалізації прав на ОПВ.

Національне законодавство передбачає патентування ОПВ в зарубіжних країнах, що є однією із форм реалізації своїх патентних прав фізичними і юридичними особами України. Відповідно до Конституції України (далі – КУ) суб'єкти патентних прав мають право володіти, користуватися і розпоряджатися власними їм ОПВ.

Законодавство тут встановило певні обмеження. До подання заяви на одержання охоронного документа на об'єкт патентування в орган іноземної держави, в тому числі і міжнародної заяви, заявник зобов'язаний подати заяву до *Державної служби інтелектуальної власності України* (далі - ДСІВ) і повідомити її про наміри здійснити таке патентування. Якщо протягом трьох місяців від дати надходження цього повідомлення до ДСІВ повідомлення про заборону закордонного патентування даного об'єкта не надійде, *заявник має право подати* заяву до патентного органу іноземної держави.

У той час, коли в інших країнах світу кількість заявок на реєстрацію інновацій і нових товарних знаків зростає. Зокрема, у США таке зростання становило близько **19 %**, Японії – більше **16 %**, а в Російській Федерації більше **40 %**. Крім того, в Україні має місце неконтрольована передача наукових і конструкторських розробок за кордон, витікання з України вітчизняних заявок на перспективні винаходи тощо.

Зазначені проблеми можливо вирішити шляхом удосконалення законодавства у сфері охорони ІВ і приведення його у відповідність із ЦК України і законодавством Європейського Союзу, а також корінної перебудови у державних органів щодо об'єктів ІВ. Законодавство України щодо захисту ОПВ включає КУ, відповідні норми ЦК України та спеціальне законодавство у сфері ПВ.

Законодавство України щодо захисту ОПВ включає КУ, відповідні норми ЦК України та спеціальне законодавство у сфері ПВ.

Слід зазначити, що з 1997 р. в Україні започатковано систему державних стандартів в галузі промислової власності (наприклад, ДСТУ 3574-97. Патентный формуляр, ДСТУ 3575-97. Патентні дослідження).

Стандарти розроблені відповідно до чинного законодавства України у галузі промислової власності. Ці вимоги є обов'язковими для суб'єктів господарської діяльності, що діють на території України, діяльність яких повністю або частково фінансується з державного бюджету. Для всіх інших суб'єктів господарської діяльності вимоги стандартів мають рекомендаційний характер.

Правова охорона винаходів та корисних моделей

Історично в кожній державі склались свої національні системи класифікації винаходів. Зараз усі держави світу поряд з національними використовують Міжнародну класифікацію винаходів (МКВ).

Законодавство України про охорону прав на винаходи, корисні моделі базується на КУ і складається із ЗУ: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 р. та інших нормативно-правових актів. Відповідно до законодавства об'єктами ІВ є :

1. Винахід.

2. Корисна модель.

Винахід (корисна модель) – це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Для набуття права ІВ на винахід (корисну модель) він повинен відповідати умовам певним законодавчим умовам патентоздатності, а саме:

♦ винахід повинен бути новим, мати винахідницький рівень і бути промислово придатним.

♦ корисна повинна бути новою і промислово придатною.

Винахід (корисна модель) визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо.

Рівень техніки включає всі відомості, які стали доступними у світі до дати подання заявки до ДСІВ або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. На визнання винаходу (корисної моделі) патентоздатним не впливає розкриття інформації про нього винахідником або особою, яка одержала від винахідника прямо чи опосередковано таку інформацію, протягом **12 місяців** до дати подання заявки до ДСІВ або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. При цьому

обов'язок доведення обставин розкриття інформації покладається на особу, заінтересовану у застосуванні цієї частини.

Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно із рівня техніки.

Тобто, винахід (корисна модель) визнається промислово придатним, і може набути правової охорони, якщо його може бути використано у промисловості або в іншій сфері діяльності.

Слід зазначити, якщо винахід відповідає певним законодавчим умовам і містить інформацію, яку віднесено згідно із **ЗУ** «Про державну таємницю» до державної таємниці (далі – ДТ), у такому випадку такий винахід є секретним.

Секретний винахід (секретна корисна модель) – це винахід (корисна модель), що містить інформацію, віднесену до ДТ.

Особливістю подачі заявки на секретний винахід або секретну корисну модель є те, що таку заявку подає до Укрпатенту безпосередньо заявник. Якщо винахід (корисну модель) створено з використанням інформації, зареєстрованої у Зводі відомостей, що становлять ДТ України, чи згідно із **ЗУ** «Про державну таємницю», то заявка подається до Укрпатенту через режимно-секретний орган заявника або

через компетентний орган місцевої державної адміністрації за місцезнаходженням (для юридичних осіб) чи за місцем проживання (для фізичних осіб) заявника.

У разі, якщо винахід створений працівником при виконанні ним трудових відносин, вважається службовим винаходом. Для того, щоб винахід вважався службовим, необхідні такі умови його створення:

- ◆ у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця особи, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом), – за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачене інше;
- ◆ з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця.

До службових обов'язків відносяться обов'язки, що зафіксовані в трудових договорах (контрактах), посадових інструкціях функціональні обов'язки працівника, що передбачають виконання робіт, які можуть привести до створення винаходу (корисної моделі).

Дорученням роботодавця є видане працівникові у письмовій формі завдання, яке має безпосереднє відношення до специфіки діяльності підприємства або діяльності роботодавця і може привести до створення винаходу (корисної моделі).

Об'єктом винаходу (корисної моделі), правова охорона якому (якій) надається, може бути:

- продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо);
- процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу.

Правова охорона надається винаходу, що не суперечить суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоздатності, тобто якщо він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним.

Відповідно до законодавства, не можуть одержати правову охорону:

- відкриття, наукові теорії та математичні методи;*
- методи організації та управління господарством;*
- плани, умовні позначення, розклади, правила;*
- методи виконання розумових операцій;*
- комп'ютерні програми;*
- результати художнього конструювання;*
- компонування інтегральних мікросхем;*

-сорти рослин і породи тварин, а також ті винаходи, що суперечать суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі тощо.

Суб'єктами права ІВ на винахід, корисну модель можуть бути винахідник, а також інші особи, які набули прав на винахід, корисну модель за договором чи законом.

Винахідником вважається людина, яка інтелектуальною, творчою діяльністю створила винахід (корисну модель).

Право ІВ на винахід, корисну модель охороняється державою і засвідчується патентом.

Винахіднику належить право авторства, яке є невід'ємним особистим правом і охороняється безстроково.

Винахідник має право на присвоєння свого імені створеному ним винаходу (корисній моделі).

Пріоритет, авторство і право власності на винахід засвідчуються **патентом**.
Різновидом патенту є деклараційний патент пріоритет, авторство і права власності на корисну модель.

***Патент** – це охоронний документ, який засвідчує визнання заявленої пропозиції винаходом, корисною моделлю, авторство на них, пріоритет і право ІВ на ці об'єкти.*

***Деклараційний патент** на секретний винахід і секретну корисну модель, є різновидом патенту, що видається на винахід і корисну модель, і які віднесені до державної таємниці відповідно до «**Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на секретні винаходи**», яке затверджено наказом МОН України від 14 листопада 2001 р. № 739.*

Особа, яка бажає одержати патент на винахід і має на це право (заявник), подає заявку на його видачу до ***Укрпатенту***, який здійснює приймання, розгляд та проведення експертизи заявок.

*Подана заявка повинна відповідати вимогам встановленим законом. Вимоги до складу й оформлення матеріалів заявки, поданню заявки визначені «**Правилами складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель**», затверджені наказом МОН України від 22 січня 2001 р. № 22, і є обов'язковими для заявників. За наявності кількох заявників, один із них може бути призначений іншими заявниками як спільна довірена особа (далі - спільний представник).*

За дорученням заявника заявку може подати представник у справах ІВ (патентний повірений), зареєстрований відповідно до «Положення про представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного)» затвердженого Постановою КМУ від 10 серпня 1994 р. № 545 або інша довірена особа.

Іноземні особи та особи без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, реалізують свої права, зокрема, право на подання заявки, тільки через патентних повірених, якщо інше не передбачено міжнародними угодами.

Крім подачі заявки до Укрпатенту і отримання патенту в Україні, **ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»** надає право будь-якій особі подати міжнародну заявку на винахід (корисну модель) і запатентувати винахід (корисну модель) в іноземних державах. *До подання заявки на одержання охоронного документа на винахід (корисну модель) у відповідне відомство іноземної держави, заявник зобов'язаний подати заявку до Укрпатенту. Одночасно йому необхідно повідомити ДСІВ про наміри здійснити таке патентування.*

Основним нормативним документом, що визначає порядок подання повідомлення до ДСІВ про наміри здійснити патентування в іноземних державах, є

«Інструкція про розгляд заявки про наміри здійснити патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах», що зареєстрована в Міністерстві юстиції України 1 червня 1995 р. № 163/700.

Для цього, до ДСІВ надсилається заявка, в якій зазначаються:

- заявник в Україні;*
- держави патентування;*
- процедура патентування;*
- заявник в іноземних державах;*
- мета патентування;*
- наявність документа про передачу права на патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах та додаються необхідні документи.*

У разі відсутності заборони **протягом трьох місяців від дати надходження** цього повідомлення до ДСІВ заявку на одержання патенту на винахід (корисну модель) може бути подано в орган іноземної держави. В необхідних випадках ДСІВ може дозволити запатентувати винахід (корисну модель) в іноземних державах раніше зазначеного строку.

На підставі рішення про видачу патенту здійснюється державна реєстрація патенту, для чого вносяться відповідні відомості до Реєстру.

Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються в установленому порядку. ***Право на одержання патенту має:***

- ◆ *винахідник;*
- ◆ *роботодавець (якщо винахід є службовим);*
- ◆ *правонаступник винахідника або роботодавця.*

Патент (патент на винахід, деклараційний патент на винахід, патент на секретний винахід, деклараційний патент на секретний винахід) – охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство та право власності на винахід.

Власник патенту повинен добросовісно користуватися виключним правом, що випливає з патенту.

Патент (деклараційний патент) України на винахід (на секретний винахід) діє тільки на території України, але слід зазначити, що чинним законодавством України не врегульовано питання щодо запобігання поданню заявок на винаходи в зарубіжні країни без попереднього подання заявок в Україні, що, зокрема, призводить до неконтрольованого відтоку нових технологій та їх інтелектуальних складових за кордон.

Виключні права власника патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід обмежуються Законом України «Про державну таємницю» і відповідними рішеннями Державного експерта з питань таємниць.

Автору на винахід, корисну модель, належить право авторства, яке є невідчужуваним особистим правом і охороняється безстроково.

Відповідно до ст. 9 ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) має роботодавець винахідника у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не було передбачене інше.

У такому випадку винахідник подає роботодавцю письмове повідомлення про створений ним службовий винахід (корисну модель) з описом, що розкриває суть винаходу (корисної моделі) достатньо ясно і повно. У свою чергу роботодавець повинен протягом чотирьох місяців від дати одержання від винахідника повідомлення подати до ДСІВ заявку на одержання патенту **чи передати право на його одержання іншій особі або прийняти рішення про збереження службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації.**

У цей же строк роботодавець повинен укласти з винахідником письмовий договір щодо розміру та умови виплати йому (його правонаступнику) винагороди відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі) і (або) іншої вигоди, яка може бути одержана роботодавцем.

Якщо роботодавець не виконає у встановлений протягом чотирьох місяців строк вимог, то право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) переходить до винахідника або його правонаступника.

У цьому випадку за роботодавцем залишається переважне право на придбання ліцензії.

Строк збереження роботодавцем чи його правонаступником службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації у разі його невикористання не повинен перевищувати чотирьох років.

У протилежному випадку право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) переходить до винахідника чи його правонаступника.

*Патент надає його власнику **виключне право:***

- ♦ дозволяти їх використання (видавати ліцензії);

♦ виключне право перешкоджати неправовому використанню винаходу, корисної моделі, у тому числі забороняти таке використання;

♦ інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Використанням винаходу (корисної моделі) визнається:

● виготовлення, пропонування до продажу, в тому числі через інтернет, застосування або ввезення, зберігання, інше введення в господарський оборот у зазначених цілях продукту, виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі);

● застосування способу, що охороняється патентом, або пропонування його для використання в Україні, якщо особа, яка пропонує цей спосіб, знає про те, що його застосування забороняється без згоди власника патенту, або, виходячи з обставин, що це і так є очевидним;

● пропонування для продажу, введення в господарський оборот, застосування або ввезення чи зберігання в зазначених цілях продукту, виготовленого безпосередньо способом, що охороняється патентом.

Власник патенту може використовувати попереджувальне маркування із зазначенням номера патенту на продукті чи на упаковці продукту, виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу.

Патент надає його власникові право забороняти іншим особам використовувати винахід (корисну модель) без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається порушенням прав, що надаються патентом.

Відповідно до *Інструкції МОН України «Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі)»* від 16 липня 2001 р. № 521, власник патенту може передавати на підставі договору право власності на винахід (корисну модель) будь-якій особі, яка стає його правонаступником. Він також має право дати будь-якій особі дозвіл (видати ліцензію) на використання винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійного договору.

Виключні права власника патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель обмежуютьсяЗУ «Про державну таємницю» і відповідними рішеннями Державного експерта.

Власник патенту, крім патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель, має право подати до ДСІВ для офіційної публікації заяву про готовність надання будь-якій

особі дозволу на використання запатентованного винаходу (корисної моделі). У разі виявлення факту порушення прав власника патенту, на вимогу власника патенту таке порушення повинно бути припинено, а **порушник зобов'язаний відшкодувати власнику патенту заподіяні збитки.**

Строк дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід дорівнює строку засекречування винаходу, але не може бути довшим від визначеного за законом строку дії охорони винаходу.

*Строк чинності виключних майнових прав ІВ на винахід спливає **через 20 років, що відліковуються від дати подання заявки на винахід в установленому законом порядку.***

Цей строк може бути продовжений в установленому законом порядку щодо винаходу, використання якого потребує спеціальних випробувань та офіційного дозволу.

*Строк дії деклараційного патенту на винахід **становить 6 років від дати подання заявки.***

*Строк чинності виключних майнових прав ІВ на корисну модель спливає через **10 років від дати подання заявки на корисну модель в установленому законом порядку.***

На відміну від вищезазначених видів патентів, строк дії патенту на винахід, об'єктом якого є лікарський засіб, засіб захисту тварин, засіб захисту рослин тощо, використання якого потребує дозволу відповідного компетентного органу, може бути продовжено за клопотанням власника цього патенту на строк, що дорівнює ***періоду між датою подання заявки та датою одержання такого дозволу, але не більше ніж на 5 років.***

Строк дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель дорівнює строку засекречування винаходу (корисної моделі), але не може бути довшим від визначеного законом строку дії охорони винаходу (корисної моделі).

*Майнові відносини власника винахід (корисну модель) можуть бути примусово відчужені згідно ст. 30 ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» з метою забезпечення здоров'я населення, екологічної безпеки та інших інтересів суспільства КМУ може дозволити використання запатентованого винаходу (корисної моделі) визначеній ним особі без згоди власника патенту (деклараційного патенту) **у разі його безпідставної відмови у видачі ліцензії на використання винаходу (корисної моделі).***

При цьому:

- 1) дозвіл на таке використання надається виходячи з конкретних обставин;
- 2) обсяг і тривалість такого використання визначаються метою наданого дозволу, і у випадку напівпровідникової технології воно має бути лише некомерційним використанням органами державної влади чи виправленням антиконкурентної практики за рішенням відповідного органу державної влади;
- 3) дозвіл на таке використання не позбавляє власника патенту права надавати дозволи на використання винаходу (корисної моделі);
- 4) право на таке використання не передається, крім випадку, коли воно передається разом з тією частиною підприємства чи ділової практики, в якій здійснюється це використання;
- 5) використання дозволяється переважно для забезпечення потреб внутрішнього ринку;
- 6) про надання дозволу на використання винаходу (корисної моделі) власнику патенту надсилається повідомлення одразу, як це стане практично можливим;
- 7) дозвіл на використання відміняється, якщо перестають існувати обставини, через які його видано;
- 8) власнику патенту сплачується адекватна компенсація відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі).

Крім того, законодавцем встановлено, коли дії осіб, які використовували об'єкт права ІВ на винахід (корисну модель) не визнаються порушенням прав.

Будь-яка особа, яка до дати подання Укрпатенту заявки або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету в інтересах своєї діяльності зкомерційною метою добросовісно використала в Україні технологічне (технічне) вирішення, тотожне заявленному винаходу (корисній моделі), чи здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, зберігає право на безоплатне продовження цього використання або на використання винаходу (корисної моделі), як це передбачалося зазначеною підготовкою (право попереднього користування).

Право попереднього користування обмежується тим обсягом використання тотожного заявленому винаходу вирішення, яким воно було на дату подання заявки. Це право може передаватися або переходити до іншої особи тільки разом з підприємством чи діловою практикою або тією частиною підприємства чи ділової практики, в яких було використано вирішення, тотожне заявленому винаходу (корисній моделі), чи здійснено значну і серйозну підготовку для такого використання.

Не визнається порушенням прав, що впливають з патенту, використання запатентованого винаходу (корисної моделі):

- ◆ в конструкції чи при експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково перебуває у водах, повітряному просторі чи на території України, за умови, що винахід (корисна модель) використовується виключно для потреб зазначеного засобу;
- ◆ без комерційної мети;
- ◆ з науковою метою або в порядку експерименту;
- ◆ за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія тощо) з повідомленням власника патенту одразу, як це стане практично можливим та виплатою йому відповідної компенсації.

Не визнається порушенням прав, що впливають з патенту, введення в господарський обіг виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі) продукту будь-якою особою, яка придбала його без порушення прав власника.

Продукт, виготовлений із застосуванням запатентованого винаходу або корисної моделі, *вважається придбаним без порушення прав власника патенту*, якщо цей продукт був виготовлений і (або) після виготовлення введений

в обіг власником патенту чи іншою особою за його спеціальним дозволом (ліцензією).

Не визнається порушенням прав, що випливають з патенту, використання з комерційною метою винаходу будь-якою особою, *яка придбала продукт, виготовлений із застосуванням запатентованого винаходу, і не могла знати, що цей продукт був виготовлений чи введений в обіг з порушенням прав, що надаються патентом.* Проте, після одержання відповідного повідомлення власника прав зазначена особа повинна припинити використання продукту або виплатити власнику прав відповідні кошти, розмір яких встановлюється відповідно до законів або за згодою сторін. Спори щодо цих розрахунків та порядку їх виплати вирішуються у судовому порядку.

Строк чинності майнових прав власника патенту на винахід (корисну модель), крім секретного винаходу (корисної моделі), може бути обмежений у разі якщо, він не використовується або недостатньо використовується в Україні протягом трьох років, то будь-яка особа, яка має бажання і виявляє готовність використовувати винахід (корисну модель), **у разі відмови власника прав від укладання ліцензійного договору може звернутися до суду із заявою про**

надання їй дозволу на використання винаходу (корисної моделі) шляхом примусового відчуження прав на винахід (корисну модель).

Чинність майнових прав ІВ на зазначені об'єкти може бути припинено **достроково** за ініціативою особи, якій вони належать, якщо це не суперечить умовам договору, а також в інших випадках, передбачених законодавством .